DN 13.8.69

Stadsdelsfröjden kommer tillbaka

SOMMARDANS PÅ GÅRDEN blir det i kväll på Stadsmuseet vid Slussen. Där pågår just nu skärgårdsutställning, och mellan 19 och 22 spelas det alltså skärgårdsvalser, hambo och schottis till dragspel och gitarr... caféservering på gården.

I samband med detta glada gratisnöje vill Vardag förmedla ett förslag om "Stadsdelsfröjd" som maskinreparatör Ivar Gustafsson skickade in till DN:s miljöpristävlan i våras.

— Ge oss tillbaka våra stadsdelsdanser med gammeldans, lekar och folkmusik, manar han.

Ivar Gustafsson berättar hur det var kring sekelskiftet när den svenska folkmusiken levde i stan. Varje stadsdel hade sin lokal — till exempel i skolans gymnastiksal:

— Stadsdelspubliken "stammisarna" var trogen sin fröjdlokal. Lördagar och söndagar ofta även onsdagar. Ibland växlade publiken mellan stadsdelsställena om basset presterade extra god och rytmisk landsmusik någon annanstans, men i regel återvände man till sin stadsdelsförenings tillställning. Man träffade sina "kändisar", tjejer och grabbar, och lärde automatiskt känna varann, ungdomar och äldre med för resten. Alla delade upp sysslorna på samkvämen och på turnéer och uppvisningar.

Andan och stämningen var alltid trevlig och gemytlig, umgängestonen fin, sällan såg man till några panelhöns, i en sidolokal ordnades fika och läsk, i pausen uppträdde alltid någon egen eller engagerad förmåga.

Entréavgiften var mycket billig och arbetslösa och "kunmis"-grabbar kunde i begränsad skala få slinka in gratis om vakten visste att de var goda dansörer, glada charmörer och lagom nyktra... mycket vore att berätta om dessa stadsdelar men det får väl sparas till memoarerna.

Men vad som var bärande moment i denna förströelse var:

1) stadsdelens invånares aktiva medverkan

2) kärleken till folkmusiken och dansen

3) stadsdelens lokala samarbete och medverkan till egen lokal

4) den ytterst minimala inblandningen av myndigheter, lagar och förordningar

5) — vilket förenklade och förbilligade hela rörelsen så att den blev tillgänglig för alla. Den var apolitisk och klassutjämnande.

Gammeldans och samkväm ska inte avvaras i en stol framför TV. Att titta på andra mer eller mindre professionella dansare och musiker med andra programmedverkande uppradade vid kaffebord som allvarliga åskådare är inte värdigt vår fina och trevliga kultisdans.

Så långt Ivar Gustafsson, som under sina resor i Europa märkt att man överallt vårdar sig om sin folkmusik och sina egna danser — utom här hemma.

— Gammeldansen är på väg tillbaka, har det berättats i folkparkerna landet över i sommar. Har vi gammeldans och "mogen" dans med foxtrot med för den delen, så kommer det alltid folk.

R T

PÅ DELSBOSTÄMMAN tidigare i somras — alltid första söndagen i juli — möttes en ny generation spelmän och folkentusiaster. Publiken, som hörde till de mest jämnt åldersfördelade man upplevt, hade ett märkbart inslag av upprest intresserad Stockholmsungdom — samtidigt som ingen uppblandning i världen kunde påverka den genuina stämningen. En riktig folkfest med spelmän som spelar för varann i varje buske och ostkaka och kaffepåtår i oöverträffad organisation.

Katrineholms-Kuriren 31-7.69

Sörmländska spelmän på Eskilstunastämma

Sörmlandslåten, Södermanlands Spelmansförbunds medlemsblad, har utkommit med sitt julinummer, som till stor del ägnas det kommande programmet för eftersommaren och hösten. Närmast på programmet står Folkmusikens och folkdansens dag i Eskilstuna den 10 augusti. Det är liktydigt med Spelmansförbundets stämma, och den kommer i år att bli en smula förändrad i det att spelmännen tillsammans med Sörmländska Ungdomsringen gör ett program med en så kallad röd tråd.

Denna röda tråd ska bli ett gammalt beprövat tema med bondbröllop — den här gången dock med föregående frieri och lysning. Man beräknar hålla till på gräsplanen nedanför teatern i Folkets Park om det vackra vädret står sig.

Lördagen den 30 augusti har så representanter för samtliga spelmans- och folkdanslag i Sörmland, och även andra intresserade, ledarträff i Nyköping, förmodligen vid Nyköpingshus. Därvid ska man bland annat behandla Eskilstunastämman och erfarenheterna från den.

Påföljande dag arrangerar man tillsammans med en rad lokala föreningar storstämma i Sorunda som inleds med högmässa med musik av Spelmansförbundet och ungdomar från Grödinge under Lennart Norbergs ledning. Efter kyrkkaffe har man stämma med folkmusik, folkdans, korta anföranden, kämpalekar etc. i Idrottsparken och som avslutning samkväm i Bygdegården.

Sörmlandslåten i övrigt innehåller bland annat ett porträtt av den store nordiske folkmusikforskaren Otto Andersson, signerat Gustaf Wetter, en översikt över protokollet från riksstämman i Hudiksvall, och avslutningsvis berättar Sture Nilsson Tre Rosor om gamla spelmän och spelmansmiljö.

Katrin. Kurirer 10/7 -69

Spelmannen August Widmark...

"SPELMANSSTENEN" rest till minnet av "bygdens störste spelman" — August Widmark. Stenen står vid Lilla Kulltorp i Västra Vingåker och bär följande inskription:

"Till minnet av August Widmark — bygdens störste spelman — född i Ö:a Vingåker 5.4.1824 — död å Lilla Kulltorp, V:a Vingåker 13.5.1878".

Och därinunder: "Sörmländska spelmän reste stenen år 1948".

Inskriptionen förtäljer således en del viktiga data om denne bygdens spelman. Stenen, som restes vid 70-årsminnet av hans död, har Spelmansförbundet velat flytta till Viala Hembygdsgård. Något som Vingåkers Hembygdsförening motsätter sig.

— August Widmark har anknytning till Lilla Kulltorp — däremot inte på något sätt till Viala, menar man.

Hembygdsforskaren Gerhard Weijnblad, Vingåker, berättar om spelmannen Widmark:

LÄRDE TILL FORSENS BRUS

— Widmark har själv berättat att fadern — Olof Widmark — var organist. August Widmark blev tidigt faderlös. Han fick enligt traditionen lära sig spela hos en släkting — "Svinstu'-Fredrik", mjölnare vid Svinstugan — kvarn under Krämbol.

Widmark berättade att han satt under flöjbordet vid dåvarande Morjanå kvarn och gjorde sina första lärospån med stråke och fela. Alltmedan forsen brusade. Före sjösänkningen var där ett vattenfall på cirka en och en halv meter.

"TRE TORSDAGSNÄTTER"

Där satt Widmark tre torsdagsnätter i följd och spelade. Det berättas om denne spelman att han var mycket tystlåten. Tillhörde heller inte de "fyllgubbar" som var vanligen förekommande. Han for huvudsakligen omkring och spelade på bröllop och lekstugor i bygderna — Vingåker, Stora Malm, Sköldinge och Lerbo.

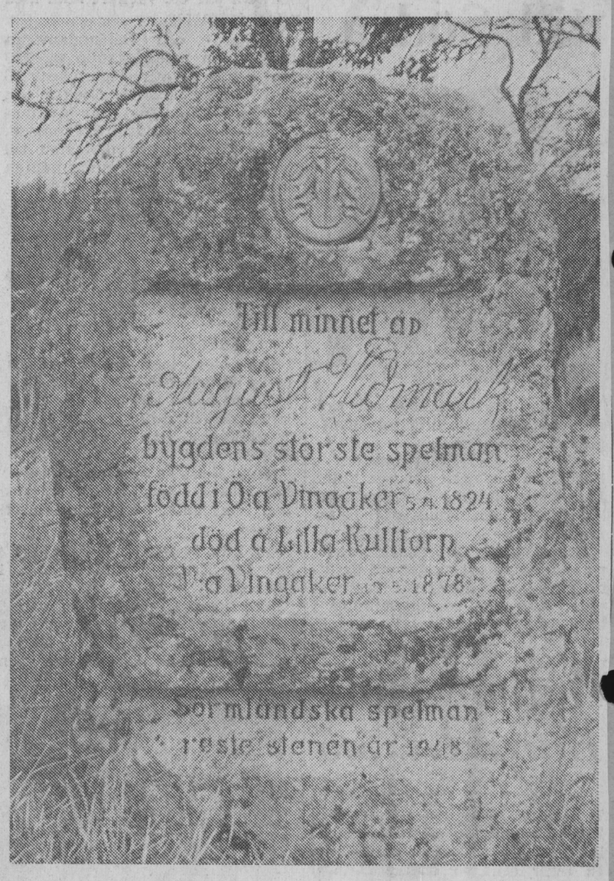

□ *SPELMANSSTENEN — av sörmländska spelmän rest vid Lilla Kulltorp 1948, till 70-årsminnet av spelmannen August Widmarks död.*

Han var en stor naturbegåvning. Skrev med förkärlek om gamla valser efter eget huvud.

Widmarks son for efter faderns död — 1878 — till Amerika. Och tog med sig dit faderns notsamling. Denna lär dock senare ha kommit åter till Sverige och bygderna i Västra Sörmland.

CHRILLAN